

Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi

Published by

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/atdd>

Winter 2022 / 9-4

<https://doi.org/10.46868/atdd>

Kadın Yöneticilerin Liderlik Özellikleri Üzerine Yapılan Lisansüstü Çalışmaların Doküman Analizi İle İncelenmesi

Oya Ekin*

ORCID: 0000-0001-7031-6279

Ömer Erden***

ORCID: 0000-0002-8708-6120

Öz

Yüsri Demir**

ORCID: 0000-0002-7832-545X

İlhan Erol****

ORCID: 0000-0002-2504-6377

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de kadın yöneticilerin liderlik özellikleri üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların doküman analizi ile incelenmesidir. Çalışmanın amacı doğrultusunda 2010-2021 yılları arasında yürütülmüş olan toplam 15 lisansüstü tezi incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Veri analiz yöntemi olarak nitel veri analiz tekniklerinden olan betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Liderlik üzerine yapılan tezlerin incelenmesinde; araştırmacılar tarafından ilgili literatürden yararlanılarak geliştirilen “Yayın İnceleme Formu” kullanılmıştır. Yayın inceleme formu; araştırmanın künyesi, araştırmanın alanı, konusu, yöntemi, veri toplama araçları, örnekleme, veri analiz teknikleri gibi alt başlıklardan oluşmaktadır. Araştırma bulgularına göre; kadın yöneticilerin liderlik özellikleriyle ilgili en fazla tezin 2021 yılında yapıldığı ve araştırmacılar tarafından nitel araştırma yöntemlerinin tercih ettikleri görülmektedir. Aynı zamanda tezler araştırma temalarına göre incelendiğinde en çok kadın yöneticilerin yönetime kattıkları değerler ve kadın yöneticilerin etkili iletişim beceri konularının ele alındığı ve daha çok anketaraştırma tekniğinin benimsendiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Doküman Analizi, Lider, Kadın Yönetici

Gönderme Tarihi: 22/11/2022

Kabul Tarihi:28/12/2022

* Öğretmen, Molla Güran İlkokulu, Diyarbakır- Türkiye, sevincekinoya@gmail.com

** Öğretmen, Prof. Dr. Fuat Sezgin İlkokulu, Diyarbakır- Türkiye, yusridemir@gmail.com

*** Öğretmen, Namık Kemal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Diyarbakır-Türkiye, omeromer2147@hotmail.com

**** Öğretmen, Mehmetçik İlkokulu, Diyarbakır-Türkiye, ilhanerol2174@gmail.com

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz:

EKİN, O.- DEMİR, Y.- ERDEN, Ö.- EROL, İ., “Kadın Yöneticilerin Liderlik Özellikleri Üzerine Yapılan Lisansüstü Çalışmaların Doküman Analizi İle İncelenmesi ”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, C. 9, S. 4, 2022, s. 1760-1177.

Examination Of Graduate Studies Carried Out On The Leadership Features Of Female Managers By Document Analysis

Oya Ekin*

ORCID: 0000-0001-7031-6279

Ömer Erden***

ORCID: 0000-0002-8708-6120

Yüsri Demir**

ORCID: 0000-0002-7832-545X

İlhan Erol****

ORCID: 0000-0002-2504-6377

Abstract

Purpose of this study is to examine the postgraduate (graduate) studies carried out on leadership characteristics of female managers in Turkey by document analysis. In line with purpose of the study, a total of 15 postgraduate theses conducted between 2010-2021 were examined. Document analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used in the study. As a data analysis method, descriptive analysis technique, which is one of the qualitative data analysis techniques, was employed. In the examination of theses done on leadership; The "Publication Review Form" developed by the researchers using the relevant literature was used. Publication review form; It consists of sub-headings such as the research area, subject, method, data collection tools, sample, and data analysis techniques. According to the study findings, it is seen that the most thesis in number on leadership characteristics of female managers was done in 2021 and they preferred quantitative research methods as research type. At the same time, when the theses were examined according to the research themes, it was understood that values contributed by the female managers to the management and effective communication skills of the female managers were mainly discussed and mostly the survey research technique was adopted.

Keywords: Education, Document Analysis, Leader, Female Manager

Received Date: 22/11/2022

Accepted Date: 28/12/2022

* Teacher, Molla Guran Primary School, Diyarbakir- Turkey, sevcekinoya@gmail.com

** Teacher, Prof. Dr. Fuat Sezgin Primary School, Diyarbakir- Turkey, yusridemir@gmail.com

***Teacher, Namık Kemal Vocational and Technical Anatolian High School, Diyarbakir-Turkey, omeromer2147@hotmail.com

**** Teacher, Mehmetçik Primary School, Diyarbakir-Turkey, ilhanerol2174@gmail.com

You can refer to this article as follows:

EKİN, O.- DEMİR, Y.- ERDEN, Ö.- EROL, İ., "Kadın Yöneticilerin Liderlik Özellikleri Üzerine Yapılan Lisansüstü Çalışmaların Doküman Analizi İle İncelenmesi ", *Academic Journal of History and Idea*, Vol. 9, Issue 4, 2022, p. 1760-1777.

Giriş

Geçmişten günümüze okul yöneticiliği, eğitim kurumları açısından son derece önem arz eden olgu olmuştur. Etkileyici liderler ile yüksek başarı gösteren eğitim kurumlarının varlıkları gözlenmektedir.¹ Koşulların sürekli değişmesi ile değişime uyabilen ve değişimi kavrayabilen etkili yönetici; çalışanları yetkinleştirme, değişime ön ayak oldurtabilme ve bunun için gerekli zemini oluşturmalıdır.² Tüm bunlar ise değişimin öncüsü olan liderlerin, değişim ve dönüşüme adapte olabilecek liderlik özelliklerine sahip olması ile gerçekleşebilmektedir. Dolayısıyla geniş görüşlülük sahibi olmayı ve bu geniş görüşlülüğü tüm paydaşlara kabul ettirmeyi zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla gerçek “yöneticiler” ile “zorbaları” ayırmak gerekir.³

Okul yöneticileri yaşamları boyunca bireyleri kişilikleri ile etkilemişler ve kitleleri peşlerinden sürüklemeyi başarmışlardır.⁴ Birey kendi arzu ve ihtiyaçlarından bir kısmını gerçekleştirmek, kişisel hedeflerine erişebilmek için bir gruba ihtiyaç duyar ve grup halinde hareket etme zorunluluğunu yaşar.⁵ Belirli amaçlara ve hedeflere yönelmiş insan gruplarının oluşturulması ve harekete geçirilmesi her insanda kolay bulunmayan ayrı bir beceri ve ikna yeteneğini gerektirmektedir. Yöneticilik olgusunun zamanla değişimi yeni paradigmaların oluşmasına zemin hazırlayarak 1980’li yıllarla beraber modern yöneticilik yaklaşımlarını doğurmuştur. Yeni yaklaşımlarla birlikte kadın yöneticilerin giderek artması büyük bir ses getirmiş, çağdaş örgütlere pozitif değerler sağladığına yönelik araştırma bulgularına sıkça rastlanmıştır.⁶

Kadın yöneticiler son yıllarda kurumlar açısından son derece önem arz eden stratejik bir durum almıştır.⁷ Kadın yöneticilerin yüksek başarı gösteren kurumlardaki varlıkları

¹Bekir Buluç, “Sınıf Öğretmenlerinin Algılarına Göre Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri İle Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişki”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15 (1), İstanbul 2009, s. 5-34.

²Mukadder Boydak ve Burhan Akpınar, “Okul Yönetiminde Kadın Yöneticilerin Başarısı”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 12, S. 2, 2022, s. 219-234.

³Necati Cemaloğlu, “Okul Yöneticilerinin Liderlik Stillерinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5, 2007, s. 73-112.

⁴Zeynep Aycan, “Kadın Kariyer Gelişiminin Önündeki Engeller”, www.insankaynaklari.com, (16.10.2022).

⁵İsmet Barutçugil, *Liderlik*, Kariyer Yayınları, İstanbul 2014, s. 44.

⁶Özgür Bünyamin, “Kamu Yönetiminde Yönetici Çıkmazı”, *Maliye Dergisi*, S.145, 2004, s. 97.

⁷Mehmet Korkmaz, “Okul Yöneticilerinin Kişilik Özellikleri İle Liderlik Stilleri Arasındaki İlişki”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 12 (2), 2006, s. 199.

gözlendirmektedir.⁸ Kadın yöneticilerin en önemli özelliklerinden bazıları; insan ilişkilerinde başarılı olmaları, birlikte çalıştıkları kişileri anlamaları, tanımları, onların bireysel ve mesleki beklentilerini anlayarak kendilerini geliştirebilmeleri ve iş doyumunu sağlayabilmeleri için uygun ortam oluşturabilmeleridir. Değişen ve gelişen koşulları kavrayabilen ve değişime uyabilen etkili yönetici, işgörenlerini de geliştirmeli, değişime uyabilir hale getirmeli ve bunun için gerekli olanakları oluşturmalıdır. Bu ise kadın yöneticilerin dönüşüme ayak uydurabilecek liderlik özelliklerine sahip olması zorlukları aşması ile gerçekleşebilir.⁹ Türkiye'de kadının çalışma yaşamına girmesi kolay olmamıştır. Okullarda gerek öğretmenlerin ve gerekse okul yöneticilerinin oranı kadınların aleyhine bozulmaktadır, erkekler daha yüksek prestiji olan mesleklere gelebilmektedirler. Birçok ülkede okul kadrosunun çoğunluğunun kadınlardan oluşmasına rağmen, kadınların küçük bir oranı okul yöneticisidir.¹⁰

Kadın yöneticilerin oranının erkeklere göre çok gerilerde olduğunu vurgulayan Davis'egöre, eğitim kurumlarında görev yapan kadın yöneticilerin oranı bir asır öncesiyle hemen hemen aynı düzeyde seyretmektedir.¹¹ Yine aynı yazar, üst düzey eğitim yöneticilerinin de sadece % 10'unun kadın olduğunu ve bu oranın 1900'lü yıllarla paralellik gösterdiğini belirtmektedir. Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre, her düzeydeki okul müdürlerinin ortalama % 25'i; ilköğretim okullarında % 28'i ve müdür yardımcılarının % 37'si kadınlardan oluşmaktadır.¹² Dolayısıyla toplumların değişme hareketlerini başlatan, bireyleri sosyal hayata hazırlayan, bireylere akademik ve kuramsal bilgilere vererek yeni neslin de bilgi birikimine sahip olmasını katkı sağlayan okulların yönetilmesinde kadın okul yöneticilerine büyük rol düşmektedir.¹³ Alan yazın incelendiğinde kadın okul yöneticilerinin sergiledikleri liderlik özellikleri ile okulun başarısında etkili olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda, kadın okul yöneticilerinin yeterlikleri çok uzun zamandır eğitim yönetimi araştırmalarının önemli bir konusu olmuştur. Kadın okul yöneticilerinin liderlik özellikleri ile ilgili bireysel anlamda birçok araştırma yapılmıştır ve yapılmaktadır. Bu çalışma ile kadın okul yöneticilerinin liderlik özellikleri üzerine yapılan çalışmaların genel bir betimlenmesinin yapılması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda, bu çalışma ile kadın okul yöneticilerinin öne

⁸Songül Yiğit, "Kadın Eğitim Yöneticilerinin Çalışma Ortamları ve Kariyer Engellerine İlişkin Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014, s. 77.

⁹Vehbi Çelik, *Eğitimsel Liderlik*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2003, s. 104.

¹⁰Şener Ergün, "İlköğretim Müfettişlerinin Okul Yönetiminde Kadınların ve Erkeklerin Yeteneklerine İlişkin Tutumları", *Çağdaş Eğitim (Aralık)*, 21, (227), İstanbul 1996, s. 25.

¹¹Erol Eren, *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, Beta Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 58.

¹²Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri, http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_12. (01.10.2022).

¹³Abdurrahman Subaş, "Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri İle Enneagram Kişilik Tipleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Doktora Tezi, İstanbul 2007, s. 44.

çıkan liderlik özelliklerin belirlenmesi ile kadınların yönetici olma eğilimlerinin aracağüdüşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde, kadın okul yöneticiler ile ilgili 2001 yılından itibaren Türkiye’de yapılan tez ve makalelere konu olmaya başladığı görülmektedir (Mohan, 2001; Nalbant, 2002; Ural, 2002; Bayhan, 2002; Erinçin, 2005; Uçan, 2012; Siyili, 2014; Mert Şencan, 2014; Özdemir, 2015; Yılmaz, 2016).¹⁴ Bu çalışmaların doküman analizi yoluyla genel eğilimlerinin belirlenmesinin konu ile ilgili yapılması planlanan gelecek araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Araştırmaların bir sentezi olan doküman analizi, araştırma bilgisini genişleterek belli bir konu alanı ile ilgili gelecekteki araştırmaların şekillenmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Doküman analizi yoluyla nitel ve nicel araştırmaların genel eğilimlerinin incelenmesi ve araştırmacılara kendi araştırmalarını planlarken rehber olması amaçlanmaktadır. Doküman analizi ile belli bir kapsamdaki bilimsel araştırmaların yöntem, konu alanı, örneklem ve analiz yöntemi gibi birçok faktör açısından incelenerek genel eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Kadın yöneticilerin liderlik özelliklerine yönelik ülkemizde birçok çalışma yürütüldüğü ve bu çalışmaların yöntem, örneklem grubu, veri toplama aracı, veri analizi, konu alanı gibi birçok yönden birbirinden farklılaştığı görülmektedir.¹⁵ Alan yazında birçok farklı alanda araştırmacıların eğilimlerini ortaya koymaya yönelik birçok doküman analizi çalışması yer almaktadır. Fakat ilgili literatürde ülkemizde kadın yöneticilerin liderlik özellikleri üzerine yapılan çalışmaların eğilimini ortaya koymaya yönelik herhangi bir doküman analiz çalışmasının olmaması, bu çalışmayı gerekli ve önemli kılan unsurlardan biridir. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı kadın yöneticilerin liderlik özellikleri üzerine yapılan çalışmaların farklı değişkenler açısından nasıl bir eğilime sahip olduğunu belirlemektir. Bu araştırmanın amacı kapsamında kadın yöneticilerin liderlik özellikleri alanında üretilen lisansüstü tezleri konu, yöntem ve analiz teknikleri bağlamında incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır. Kadın yöneticilerin liderlik özellikleri alanında üretilen lisansüstü tezlerin;

1. Genel karakteristik özellikleri nelerdir?
2. Konu dağılımı nasıldır?
3. Araştırma deseni ve araştırma yöntemi dağılımı nasıldır?

¹⁴İdil Ekşi, ‘‘Eğitim Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar Eğitim Sektöründeki Kadın Yöneticilerin Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Yolları’’, *Sunum Raporu*, İstanbul 2020, s. 14-65.

¹⁵Mustafa Aydın, *Eğitim Yönetimi*, 7 Baskı, Hatipoğlu Yayıncılık, Ankara 2005, s. 49.

4. Örnekleme yöntemleri ve örneklem kitlesi dağılımı nasıldır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, “*Doküman İnceleme Yöntemi*” kullanılmıştır. Bu yöntem, araştırılması planlanan konular hakkında bilgi içeren yazılı ve sözlü materyallerin analizini kapsamaktadır.¹⁶ Doküman inceleme yöntemi ile yapılan bu çalışma, araştırılması planlanan konular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesi ile gerçekleşmektedir.¹⁷

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerikadın yöneticilerin liderlik özellikleri çerçevesinde 2010-2022 yılları arasında yayımlanan tezlerden alınarak oluşturulmuştur. Tezlerden tespitinde “Ulusal Tez Merkezi” veri tabanı üzerinde tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda 15 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Tezleri incelemek üzere araştırmacılar tarafından bir “*Makale Bilgileri Toplama Formu*” geliştirilmiştir. Daha sonra incelemeye dâhil edilen tezler 4 araştırmacıya paylaştırılmış ve her araştırmacı makaleyi inceledikten sonra elde ettiği bilgileri bu forma yazmıştır. Makale bilgilerini toplama işlemi tamamlandıktan sonra her araştırmacı diğer araştırmacıların yaptığı çalışmalarını da kontrol ederek olası hataların önüne geçilmiştir.

3. Bulgular

Çalışmada taranan lisansüstü tezler çalışmanın yılı, konusu, amacı, yöntemi ve temalara dair genel bilgiler Tablo.1 de verilmiştir. Kadın yöneticilerin liderlik özellikleri konulu incelenen alt temalar üzerinde yapılan çalışmaların tamamına yakını birbirine benzer sonuçların olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular grafiklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

Kadın Yöneticilerin Liderlik Becerileri (K.Y.L.B.)
Kadın Yöneticilerin Yönetime Kattıkları Değerler (K.Y.Y.K.D.)
Kadın Yöneticilerin Etkili İletişim Becerisi(K.Y.E.İ.B.)

İNCELENEN TEMALAR

¹⁶Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 20-55.

¹⁷Hüseyin Şimşek, “Methodical Problem In The Researches of Educational History”, *Journal of Faculty of Educational Sciences*, (42), 1, 33-51. dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/1147/13450.pdf, (01.010.2022).

Kadın Yöneticilerin Kişisel Beceriler (K.Y.K.B.)

	Yıl	Konu	Araştırma Türü	Örneklem	Veri Toplama Tekniği	Çalışmanın Amacı	P.Ç.B	Y.D.B.	K.Y.E.İ.B.	K.Y.K.B.	SONUÇ
1	2010	“Eskişehir ili ilköğretim okulları kadın okul yöneticilerinin kullandıkları güç kaynaklarına göre sergiledikleri liderlik davranışları”	Nitel	17 Öğretmen 10 Yönetici	Görüşme	“Bu araştırmanın temel amacı, kadın okul yöneticilerinin kullandıkları güç kaynaklarına ilişkin kendilerinin ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemek.”		☐	☐		Olumlu
2	2012	“İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin kadın yöneticilere yönelik tutumları ile kadın yöneticilerde algıladıkları liderlik stilleri arasındaki ilişki: İstanbul ili Kadıköy ilçesi örneği”	Nicel	370 öğretmen	Anket	“Bu araştırmanın amacı, ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin kadın yöneticilere yönelik tutumları ve kadın yöneticilerde algıladıkları liderlik davranışları arasında bir ilişki olup olmadığını saptamaktır.”	☐	☐	☐		Olumlu
3	2016	“Okul yöneticileri ve öğretmenlerin toplumsal cinsiyetçiliğe ve kadın yöneticilerin liderlik becerilerine yönelik görüşleri”	Nicel	724 Öğretmen	Anket	“Bu çalışmada, okullardaki yönetici ve öğretmenlerin toplumsal cinsiyetçiliğe ve kadın yöneticilerin liderlik becerilerine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.”	☐	☐		☐	Olumlu
4	2017	“Kadın okul yöneticilerinin liderlik	Nitel			“Bu araştırmanın amacı; kadın okul yöneticilerinin	☐	☐	☐	☐	Olumlu

		stilleri açısından incelenmesi”		28 Yönetici	Görüşme	liderlik stillerini saptamak ve liderlik davranışlarının ortaya çıkmasında etkili olan faktörleri analiz etmektedir.”					
5	2017	“Kadın ve erkek okul müdürlerinin fraktal liderlik uygulamalarının karşılaştırmalı bir analizi (Mbale, Uganda)”	Nicel	343 Öğretmen	Anket	“Bu araştırma, kadın ve erkek okul müdürlerinin fraktal liderlik uygulamalarına ilişkin öğretmenlerin görüşlerini belirlemek ve karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır.”	☐	☐	☐		Olumlu
6	2017	“Kadın okul yöneticilerinin liderlik davranışlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi”	Karma Yöntem	280 Öğretmen	Birden fazla ölçme aracı	“Araştırmada, 2015-2016 eğitim öğretim yılı verilerine göre Erzincan İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı Temel Eğitim ve Ortaöğretim kurumlarında görev yapan kadın yöneticilerin liderlik davranışlarına ilişkin öğretmenlerin görüşleri tespit edilmesi amaçlanmıştır.”	☐	☐	☐	☐	
7	2019	“Ortaokul öğretmenlerinin algılarına göre okul müdürlerinin liderlik stilleri ile kadın öğretmenlerin	Nicel	422 Öğretmen	Anket	“Bu çalışmanın amacı kadın öğretmenlerin yükselmesinin önündeki cam tavan sendromuna ilişkin engellerin belirlenmesidir.”	☐	☐	☐		Olumlu

		karşılaştıkları cam tavan engelleri”									
8	2019	“Kadın okul yöneticilerinin lider davranış düzeyi ile öğretmenlerin iş doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi”	Nitel	491 Öğretmen	Anket	Çalışmada, İstanbul Küçükçekmece ilçe merkezinde bulunan ilköğretim ve liselerde görev yapan “Kadın okul yöneticilerinin lider davranışı sergileme düzeylerine bağlı olarak öğretmenlerin iş tatmini düzeyleri arasındaki ilişkinin öğretmen görüşlerine dayanarak belirlenmesi amaçlanmıştır.	☐	☐	☐	☐	
9	2019	“Kadın yöneticilerin liderlik uygulamalarının keşfedilmesi”	Nitel	80 Yönetici	Görüşme	“Bu araştırmanın amacı, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı’ndaki üst düzey kadın yöneticilerin otantik liderlik davranışlarının neler olduğunun belirlenmesidir.”		☐	☐	☐	
10	2020	“Kadın okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile okul iklimi arasındaki ilişki”	Nicel	651 Öğretmen	Anket	Bu araştırmanın amacı kadın okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile okul iklimi arasındaki ilişkiyi incelemektir	☐	☐	☐		Olumlu
11	2020	“Kadın yöneticilerin liderlik özelliklerinin çalışan performansı ve örgütsel bağlılık üzerine etkisi”	Nicel	360 Öğretmen	Anket	Bu çalışmada kadın yöneticilerin liderlik özelliklerinin çalışan performansı ve örgütsel bağlılık üzerine etkisi incelenmiştir.	☐	☐	☐		

	2020	“Kadın yöneticilerin iletişim becerilerinin liderlik davranışına etkisi”	Nicel	76 Yönetici	Görüşme	Bu çalışmada kadın yöneticilerin liderlik özelliklerinin çalışan performans ve örgütsel bağlılık üzerine etkisi incelenmiştir.	☐	☐	☐		
12	2021	“Kadın okul müdürlerinin liderlik davranışları ile öğretmenlerin örgütsel sinizm tutumları arasındaki ilişki”	Nicel	384 Öğretmen	Anket	Çalışmanın amacı, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Ankara ili genelinde görev yapan öğretmenlerin algılarına göre kadın okul müdürlerinin liderlik davranışları ile öğretmenlerin örgütsel sinizm tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.	☐	☐	☐	☐	Olumlu
13	2021	“Lider kadın olma özelliklerini ortaya çıkaran faktörlerin incelenmesi: Örnek lider kadınların yaşam süreçleri”	Nicel	15 Öğretmen	Görüşme	Araştırmanın temel amacı günümüz kadınlarının kariyerinde liderlik özelliklerini ortaya çıkaran faktörlerin incelenmesine yönelik liderlik tarzlarını ve davranışlarını belirlemektir.	☐	☐	☐		
14	2021	“Kadın yöneticilere ilişkin tutum ve karanlık üçlü kişilik özellikleri ile liderlik tarzları arasındaki ilişki”	Nicel	333 Öğretmen	Anket	Bu çalışmada, kamu kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kadın yöneticilere ilişkin tutumları ile sahip oldukları karanlık kişilik özelliklerini ortaya koymak amaçlanmıştır.	☐	☐	☐		Olumlu

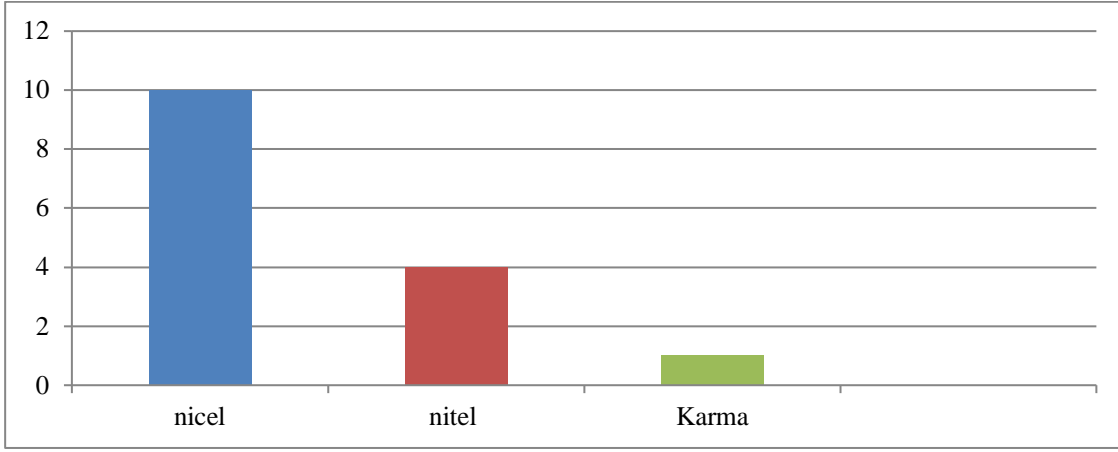
15	2021	“Kadın yöneticilerin öğretim liderliği davranışları: Eğitim kurumlarında metaforik bir çalışma”	Nitel	16 Öğretmen	Görüşme	Öğretim liderliğinin eğitim ve öğretim için vazgeçilmez bir yeri olduğu düşüncesinden hareketle bu araştırma eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler ve eğitim yöneticilerinin kadın yöneticilerin öğretim liderliği davranışlarına yönelik algılarını metaforlar aracılığı ile inceleme amacını taşımaktadır.	☐	☐	☐	Olumlu
----	------	---	-------	----------------	---------	--	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------

Tablo 1. Araştırmada incelenen çalışmaların özellikleri

Tablo 1’de görüldüğü üzere, kadın yöneticilerin liderlik özellikleri üzerine yapılan tezlerde araştırmacılar genel olarak nicel araştırma yöntemleri tercih ettikleri görülmektedir. Tezlerin büyük çoğunluğunda örneklem grubu olarak öğretmenler tercih edildiği görülmüştür. Ayrıca bazı tezlerde ise okul yöneticileri de örneklem grubu olarak tercih edilmiştir. Yine tablo incelendiğinde tezlerin büyük çoğunluğunda veri toplama aracı olarak anket tekniğini tercih ettikleri görülmektedir. İncelenen temalar ise olumlu yönde olduğu söylenebilir.

3.1. Araştırmanın Yöntemine Göre Tezlerin Dağılımı

İncelenen tezlerin yöntemine göre dağılımı Şekil 2’de verilmiştir.

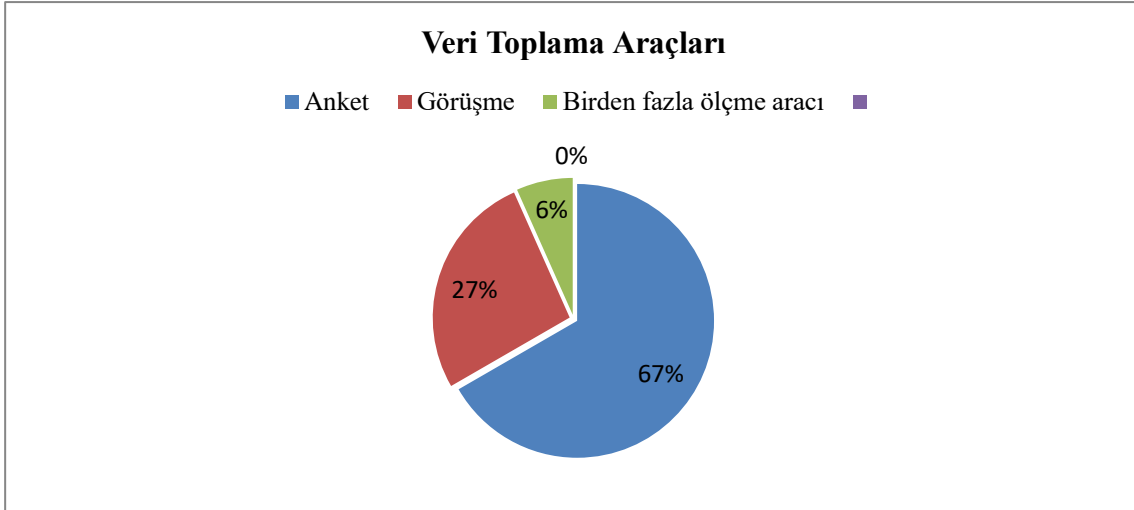

Şekil 1. Çalışmalarda benimsenen paradigmlar

Grafik incelendiğinde çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemlerinin (10 çalışma; % 66) nicel, (4 çalışma; %24) nitel ve son olarak (1 çalışma; %0,8) karma yöntemi ile yapıldığı görülmektedir.

3.2. Araştırmalarda Kullanılan Veri Toplama Teknikleri

Şekil-3'te Araştırma yöntemleri çerçevesinde kullanılan veri toplama teknikleri verilmiştir.

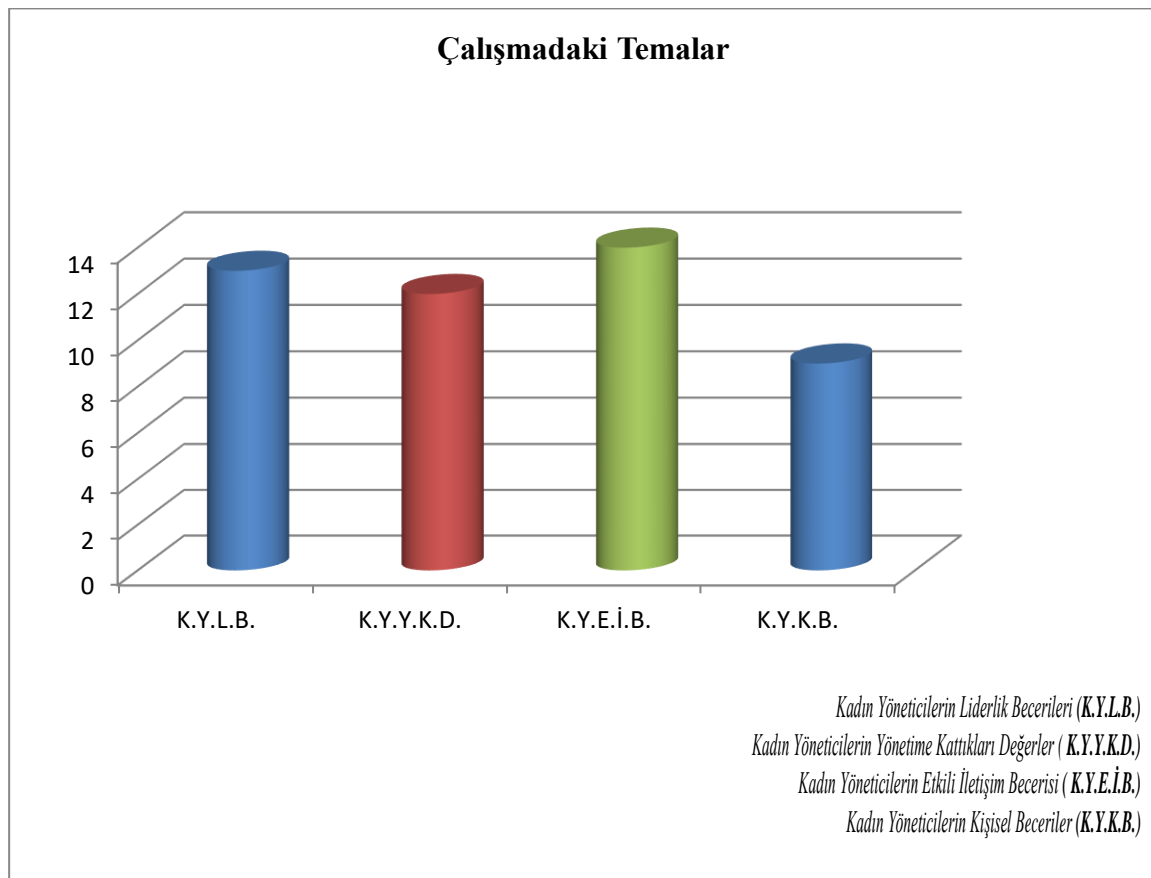

Şekil 2. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları

Grafığe göre; en çok (%67) Anket tekniğinin kullanıldığı görülürken en az (% 6) birden fazla görüşme tekniği aracı kullandığı tespit edilmiştir.

3.3. Araştırmada Ele Alınan Konulara Göre Dağılım

Araştırmalar konularına göre incelendiğinde 4 tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar; kadın yöneticilerin liderlik becerileri, kadın yöneticilerin yönetime kattıkları değerler, kadın yöneticilerin etkili iletişim becerisi ve kadın yöneticilerin kişisel becerileri olmak üzere 4 başlıkta alt temalar oluşturulmuştur. Kadın yöneticilerin liderlik özellikleri üzerine yapılan tezlerde araştırmacılar genel olarak kadın yöneticilerin liderlik becerileri, (13 çalışmada; % 86), kadın yöneticilerin yönetime kattıkları değerler, (12 çalışma; % 80), kadın yöneticilerin etkili iletişim becerisi (14 çalışmada; % 94) ve kadın yöneticilerin kişisel becerileri (9 çalışmada; % 58) konuları üzerinde durulduğu görülmektedir.

Şekil 3. Çalışmalardaki temalar

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, 2010-2021 yılları arasında kadın yöneticilerin liderlik özellikleri konusunda yayınlanan lisansüstü tezler araştırılmıştır. Bulgular, tablo ve grafiklere aktararak sunulmuştur. Bulgulara göre alanyazında yer alan birçok çalışmanın sonuçlarının paralel ilerlediği görülmektedir. Kadın yöneticilerin liderlik özellikleri olarak gerçekleştirilmiş ve çeşitli kongrelerde veya sempozyumlarda sunulmuş bildiriler ile makale düzeydeki çalışmalar bu araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Bu nedenle, bildiri ve makale analizine dayalı olarak gerçekleştirilecek yeni çalışmalar, kadın yöneticilerin liderlik özellikleri alanındaki araştırmalara yeni bakış açıları sağlayabilir. Araştırmacılar liderlik özellikleri ile ilgili farklı yıllarda, farklı değişkenleri ele alarak çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışma liderlik özellikleri alanında yapılan çalışmalarını daha özele indirgeyerek, kadın yöneticilerin liderlik özellikleri ve alt boyutlarını ayrı ayrı ele alarak değerlendirme olanağı sağlaması bakımından da önemlidir. Kadın yöneticilerin liderlik özellikleri üzerine yönelik yapılmış çalışmaların doküman analiz sonuçlarına göre elde edilen bulgular şunlardır;

- Kadın yöneticilerin liderlik özelliklerine yönelik yapılmış çalışmalar en çok 2020 yılında yapılmıştır.
- Çalışmalar en çok yüksek lisans düzeyinde tez yayını türündedir. İkinci sırada doktora çalışmaları gelmektedir.
- Çalışmalar çoğunlukla kadın yöneticilerin liderlik özelliklerini ölçen konulardan oluşmaktadır.
- Çalışmalar ağırlıklı olarak Sosyal Bilgiler disipliniinde yapılmıştır.
- Çalışmalarda en çok nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel çalışmalarda anket deseni diğerlerine göre daha fazla tercih edilmiştir. Nitel çalışmalarda ise görüşme en çok tercih edilen nitel araştırma desenidir.
- Kadın yöneticilerin liderlik özelliklerine yönelik yapılmış çalışmalarda en kadın yöneticilerin etkili iletişim becerisine yönelik konular incelenmiştir. İkinci sırada kişisel beceriler; üçüncü sırada yönetime kattıkları değerler gelmiştir.

Kadın yöneticilerin liderlik özellikleri ile ilgili yapılmış çalışmaların en çok 2020 yılında yapıldığı görülmüştür. Çalışmada bu sonuca ulaşılması 2018 yılında kadın yöneticilerin artması kadın yöneticileri ile ilgili 2018 yılından sonra kadın yöneticilerin genel haklarını ulusal düzeyde belirlenen standartlarla revize edilmesinden kaynaklı olduğu

düşünülebilir. Kadın yöneticilerin liderlik özellikleri ile ilgili yapılmış çalışmalarının ağırlıklı olarak yüksek lisans düzeyinde tez çalışmaları olduğu ikinci sırada ise doktora çalışmalarının yer aldığı görülmüştür. Yüksek lisans tez çalışmalarının ilk sırada yer alması beklenen bir sonuçtur. Araştırmanın bu bulgusu Bilir (2007), Yılmaz (2010), Çelik (2013), Kapusuz (2015), Kiriş (2016), Gelmez (2018) tarafından yapılan araştırma sonuçlarını destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Kadın yöneticilerin liderlik özellikleri ile ilgili yapılmış çalışmaların araştırma yöntemlerinde en sık nicel araştırma yöntemi kullanıldığı görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu Yılmaz (2010), Kaya (2015), Kiriş (2016) tarafından yapılan araştırma sonuçlarını destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Fakat Yılmaz (2019) ve Kesici'nin (2021) çalışmalarından elde ettikleri bulgu ile çelişmektedir. Bu çelişkinin nedeni bu çalışmaya Sosyal Bilgiler disiplininde eklenmesi olabilir. Bununla birlikte tarama çalışmalarının var olan durumu ortaya çıkardığı fakat derine inemediği ifade edilmektedir. Bu doğrultuda, liderlik özellikleri ile ilgili yapılmış çalışmaların bir durum tespiti niteliği taşıdığı söylenebileceği gibi deneysel desenin kullanıldığı çalışmaların sayısının fazla olması kadın yöneticilerin liderlik özelliklerini geliştirmek amacıyla kapsamlı çalışmaların yapıldığını göstermektedir. Kadın yöneticilerin liderlik özellikleri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem düzeylerinde en çok yönetici ve öğretmenlerin olduğu görülmüştür. Çalışmaların örneklem düzeyinin bu şekilde çıkması çalışmaların araştırma türü ve içerdiği konularla paraleldir.

Kadın yöneticilerin liderlik özellikleri ile ilgili çalışılan alt konulara bakıldığında, kadın yöneticilerin etkili iletişim becerisi ve kadın yöneticilerin liderlik becerilerigibi konulara daha çok ağırlık verildiği görülmektedir. Bu konulara ağırlık verilmesinin sebebi, kadın yöneticilerin bu konuda zorlanmaları olabilir. Buna göre en çok zorlanılan konulardan birinde en fazla çalışmanın yapılması, zorlukların giderilmesi açısından büyük öneme sahiptir. İncelenen temalar olumlu yönde olduğu görülmüştür. Sonuç olarak bu çalışmada ele alınan kadın yöneticilerin liderlik özellikleri üzerine lisansüstü çalışmalarında konu ve yöntem bağlamında büyük benzerliklerin olduğu, söz konusu çalışmaların belirli bir düzlemde ilerlediği, farklılıkları dikkate alan, derinlemesine çalışmaların sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Çalışma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde liderlik özellikleri alanında üretilen tezlere ilişkin bir tipoloji ortaya çıkarılabilir. Sonuç olarak, araştırmalardan elde edilen bulgular doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Kadın yöneticilerin liderlik özellikleri üzerine yapılan lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun nicel yöntemlere dayalı olduğu görülmektedir. Bundan sonraki

çalışmalarda araştırmacılar nitel veya karma yöntemler kullanarak problem durumlarına yönelik derinlemesine çıkarımlarda bulunabilirler.

- Kadın yöneticilerin liderlik özellikleri üzerine yapılan lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun anket tekniğine dayalı olduğu görülmüştür. Bunun aksine kadın yöneticilerin liderlik becerileri başarısının artırılmasına yönelik yapılması gerekenlerin belirlenmesine yönelik ise yeterli çalışma olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda araştırmacılar ülkemizde kadın yöneticilerin liderlik özellikleri örneklem grubunda yer alan yöneticilerin öğretim ortamlarının tasarlanmasına yönelik yarı deneysel çalışmalar yapabilirler.
- Kadın yöneticilerin liderlik özellikleri üzerine yapılan lisansüstü tezlerde öğretmenlerin görüşlerine yönelik yeterince çalışma olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin gelecekte yönetici olma adayı varsayıldığından öğretmenlere yönelik yöneticilik ile ilgili hizmet içi eğitimler verilebilir.

Kaynaklar

AYCAN, Z., “Kadın Kariyer Gelişiminin Önündeki Engeller”, www.insankaynaklari.com, (16.10.2022).

AYDIN M., *Eğitim Yönetimi*, 7 Baskı, Hatipoğlu Yayıncılık, Ankara 2005.

BARUTÇUGİL, İ., *Liderlik*, Kariyer Yayınları, İstanbul 2014.

BOYDAK, M. ve AKPINAR, B. “Okul Yönetiminde Kadın Yöneticilerin Başarısı”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 12, S. 2, 2022, s. 219-234.

BULUÇ, B., “Sınıf Öğretmenlerinin Algılarına Göre Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri İle Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişki”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15(1), İstanbul 2009, s. 5-34.

BÜNYAMİN, Ö., “Kamu Yönetiminde Yönetici Çıkmazı”, *Maliye Dergisi*, S.145, 2004, s. 97.

CEMALOĞLU, N., “Okul Yöneticilerinin Liderlik Stillерinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5, 2007, s. 73-112.

ÇELİK, V., *Eğitimsel Liderlik*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2003.

EKŞİ, İ., “Eğitim Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar Eğitim Sektöründeki Kadın Yöneticilerin Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Yolları”, *Sunum Raporu*, İstanbul 2020, s. 14-65.

EREN, E., *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, Beta Yayıncılık, İstanbul 2014.

ERGÜN, Ş., “İlköğretim Müfettişlerinin Okul Yönetiminde Kadınların ve Erkeklerin Yeteneklerine İlişkin Tutumları”, *Çağdaş Eğitim (Aralık)*, 21, (227), İstanbul 1996, s. 25.

KORKMAZ, M., “Okul yöneticilerinin kişilik özellikleri ile liderlik stilleri arasındaki ilişki”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 12 (2), 2006, s. 199.

Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_12. (01.10.2022).

SUBAŞ, A., “Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri İle Enneagram Kişilik Tipleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Doktora Tezi, İstanbul 2007.

ŞİMŞEK, H., “Methodical Problem In The Researches of Educational History”, *Journal of Faculty of Educational Sciences*, (42), 1, 33-51. dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/1147/13450.pdf, (01.10.2022).

YILDIRIM A. ve ŞİMŞEK, H., *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.

YİĞİT, S., “*Kadın Eğitim Yöneticilerinin Çalışma Ortamları ve Kariyer Engellerine İlişkin Bir Araştırma*”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014.